

HEYDƏR ƏLİYEV ŞƏXSİYYƏTİ VƏ MİLLİ-MƏNƏVİ İNKİŞAF

Heydər Əliyev şəxsiyyətindən bəhs etmək böyük elmi, mənəvi, sosial-siyasi məsuliyyət tələb etməklə həm çətindir, həm də asandır. Çətindir ona görə ki, hər hansı bir fikir onun baxışlarını tam əhatə etməməklə yekun xarakteri daşıya bilmir. Bunun təsiridir ki, sayı on minlərlə hesablanan kitablar, monoqrafiya və məqalələr, sənədli materiallar, ayrı-ayrı görkəmli şəxsiyyətlərin fikir və düşüncələri mövcud olsa da onun şəxsiyyətini, dünyabaxışını tam əhatə edə bilməmişlər. Bununla bağlı bir məsələni vurğulamaq yerinə düşərdi ki, onun əsərlərinin 45 cildi nəşrə hazırlanırsa ki, indi onların 42 cildi nəşr olunmuşdur. Bu o deməkdir ki, Heydər Əliyevlə bağlı söz söyləyərkən bütün mənbələri dərinliklə bilməklə problemə üzdankeçdi yanaşılmamalıdır. Bu baxımdan yanaşdıqda düşünürsən ki, bunun üçün Əliyevşünas olmaq gərəkdir. Lakin məsələnin digər tərəfinə – onun həyat və fəaliyyətinin öyrənilməsinin xalqiliyinə, təcrübə həyatda yerinə, nəsillərdən-nəsillərlə ötürülərək yaşadılmasının kütləviliyinə, gənclərin bu ruhda tərbiyə olunmasındakı əhəmiyyətinə və digər bu kimi yönlərə diqqət verdikdə hələ yazılmamış çox xatirələrin, onun ideyaları ətrafında deyilməmiş fikirlərin mövcudluğunu görürük. Deməli, nə qədər yazılsa da, söylənsə də, hələ öyrənməli çox dərslər var. İş belə olunca müəyyən söz demək də asanlaşır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dediyi kimi: "Heydər Əliyev ictimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, sözün əsl mənasında, bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqının lideri idi. 1970-1982-ci illərdə ölkəyə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində onun gördüyü işlər Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət edirdi. Məhz onun fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycana mərkəzi fondlardan böyük həcmdə vəsait gətirildi. Yeni zavodlar, fabriklər tikildi. İndi bu zavod və fabriklər Azərbaycanın iqtisadi və sənaye potensialına böyük dəstəkdir. Əgər o illərdə Azərbaycanda iri sənaye infrastrukturunu yaranmasaydı, xüsusilə də neft emalı sahəsində nəhəng qurğular tikilməsəydi, bu gün Azərbaycanın iqtisadi potensialı o qədər də güclü ola bilməzdi. Bir sözlə, ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, bütün zamanlarda Heydər Əliyevin liderlik keyfiyyətləri, xalqa, millətə bağlılığı böyük işlər görmək üçün gözəl şərait yaratmışdı. Amma təbii ki, Azərbaycanın ən ağır dövrü olan müstəqilliyimizin ilk illəri də Heydər Əliyevin fəaliyyətində həlledici idi".

Yuxarıdakı sözlərdən də göründüyü kimi, Heydər Əliyevin həyatının, hakimiyyətinin bütün dövrlərində Azərbaycançılıq, millilik və millətə bağlılıq məsələləri öndə dayanır ki, bu da müəyyən amillərlə şərtlənir.

Heydər Əliyevin təbii-coğrafi, siyasi cəhətdən spesifik xüsusiyyətləri olan Naxçıvan diyarında doğulması, ailədə Azərbaycan türklərinə məxsus şəkildə

milli, mənəvi ruhda tərbiyə alması, həyat yolunu vətənə, millətə xidmətə həsr etməsi, xüsusən özünəməxsus, yüksək fərdi keyfiyyətləri onun gələcək həyat yolunun təyinedicisi idi. Heç təsadüfü deyil ki, bu ailənin bütün üzvləri Azərbaycançılıq, vətənpərvərlik, milli münasibətlərdə həssaslıq ruhunda tərbiyə olunmaqla Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, milli müstəqilliyi, maddi və mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması üçün geniş fəaliyyət göstərmişlər.

Azərbaycançılıq, millilik, milli adət-ənənələrə diqqətlə yanaşmaq Heydər Əliyevin ictimai-siyasi, dövlətçilik fəaliyyəti ilə yanaşı, onun şəxsi həyatında, ailə-məişət münasibətlərində də ciddi şəkildə qorunub saxlanmışdır.

XX əsrin 60-cı illəri, xüsusən ümummillə liderin DTK-nın sədri olduğu dövr Azərbaycanda 30-cu illərdən boğulmuş milli şüurun yenidən dirçəlməsi kimi xarakterizə olunmaqla rus işğalı, Azərbaycanın bölünməsi ilə əlaqəli fikirlər söylənməyə, milli adət-ənənələrə dönməyə başlandı. Bu vəziyyət Heydər Əliyevin Azərbaycan KP MK-nın I katibi seçilməsi ilə daha da gücləndi. Uzaqgörən siyasəti nəticəsində ümummillə lider iqtisadiyyatı yüksəltməklə Azərbaycanı keçmiş SSRİ-də öncül respublikalardan birinə, hətta müəyyən sahələrdə birinciyə çevirdi. Bu işə əhalinin maddi rifah halının yüksəlməsinə böyük təkan vermiş oldu. Digər sahələrdə olduğu kimi, elm, təhsil, mədəniyyətin inkişafı ümumittifaq səviyyəsinə qaldırıldı, milli kadrlara, milli mədəniyyətin təmsilçilərinə böyük önəm verilməklə keçmiş ittifaqın bir sıra mükafatlarına layiq görünlərin sayı artırıldı. Bütün bunlar yazıda, sözdə deyil, real həyatda, o dövrdə insanların gözləri önündə baş verirdi.

Milli kadrlara böyük önəm verən Heydər Əliyev respublikadan kənarında, o dövrün tanınmış ali təhsil və elmi müəssisələrində təhsil almaq, elmi təcrübə keçmək üçün kadrlar göndərilməsinə böyük önəm verirdi. O dövrdə ixtisaslaşma, təhsilini artırmaq məqsədi ilə gedənlərdən biri kimi (1976-1978, 1983) bunun nə dərəcədə böyük əhəmiyyəti olduğunu əhatə olunduğum elmi mühitdə və şəxsi həyatımda ciddi şəkildə hiss etmişəm. Həmin kadrların əksəriyyəti ölkəmizdə elm, təhsil və mədəniyyətin yüksəldilməsində, müstəqilliyimizin bərpa-sında, sonrakı inkişaf mərhələsində yaxından iştirak etmişlər. Problemlərin həllində milli kadrlara üstünlük verən Heydər Əliyev hələ keçən əsrin 70-ci illərindən milli-hərbi kadrların yetişməsinə böyük önəm vermişdir ki, bu da sonrakı dövrdə reallığını ortaya qoydu.

Millilik təkcə müəyyən qərarların verilməsi ilə bitmirdi. Ümummillə lider tələbələr, aspirantlar, kursant və zabitlərlə vaxtaşırı görüşür, müxtəlif təklif və tapşırıqlar verirdi.

Bu baxımdan ulu öndər gənclərimizin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyələndirilməsindən bəhs edərək demişdir: "...Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi, əxlaqi dəyərlərimizi bütün istiqamətlərdə qorunmalıyıq, saxlamalıyıq və gənc nəsli əsrlər boyu böyük sınaqlardan keçmiş bu mənəvi, əxlaqi dəyərlər ruhunda tərbiyələndirməliyik".

Heydər Əliyevin milli məsələdə xüsusi diqqət yetirdiyi sahələrdən biri də Azərbaycan dili məsələsi idi. O, bu məsələni hələ DTK-nin sədri olarkən açıq şəkildə ortaya qoymaqla bir sıra görüşlərdə Azərbaycan dilində çıxışlar etmişdir. Bunu xatırlayan DTK-nin keçmiş məsul işçiləri heyrətə gəldiklərini, hətta çaşıb qaldıqlarını etiraf edirlər. Onlar deyirlər ki, biz çıxışın rus dilində ediləcəyini gözlədiyimiz halda Heydər Əliyev Azərbaycan dilində danışdı. Bu, o dövr üçün böyük cəsarət tələb edən hərəkət olmaqla digərlərinə bir xəbərdarlıq idi ki, bu ölkənin, bu millətin dövlət səviyyəsində ana dili var. Götürülmüş kurs Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nin I katibi olanda və ondan sonrakı dövrlərdə də ardıcıl olaraq davam etdirilmişdir. Dolayısı ilə bütün məmurlara ana dilini bilmək tövsiyə olunurdu. Tutduğu mövqelə əlaqəli olaraq Heydər Əliyevin həyatında rus dili ciddi rol oynasa da, o, rus dili kimi Azərbaycan dilində də yüksək nətiq idi. Dillə bağlı onun yeritdiyi siyasət sözdə deyil, əməli işdə, 1978-ci ildə qəbul edilmiş Azərbaycan SSR-nin Konstitusiyasında öz əksini tapmaqla Azərbaycan dilinin respublikanın dövlət dili olduğu rəsmi şəkildə təsbit edildi. Bu gün Heydər Əliyev siyasətinin hərtərəfli və layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cənablarının Azərbaycan dilinə diqqət və qayğısı, onu yüksək səviyyədə bilməsi Heydər Əliyev kursunun davamı olmaqla yanaşı, bu dilin cəmiyyətdə olduğu kimi ailədə də ciddi şəkildə qorunub saxlanıldığına bariz nümunəsidir. Bu bir daha sübut edir ki, çox dil bilmək olar, lakin ana dili daha müqəddəs və əzizdir.

Bir məsələni də xüsusi qeyd etməyə ehtiyac duyuruq. Keçmiş əsrin 30-cu illərində məhy edilmiş milli özünüdərk Heydər Əliyevin hakimiyyətinin birinci dönməsində yenidən canlandı, ölkəmizin müstəqil yaşamaq üçün bütün imkanlara malik olduğu fikri formalaşdırıldı ki, bundan da geniş anlamda azərbaycançılıq ideologiyası yarandı. Bir anlığa düşünək ki, Sovet hakimiyyətinin ən qüdrətli vaxtında qəbul edilmiş konstitusiyada Azərbaycanda dövlət dilinin Azərbaycan dili olduğu yazılmışdır. Bu, bütün dünyaya, ən başlıcası isə Azərbaycan xalqına müstəqillik mesajı idi. Bunu vətənimizdən kənarında, ittifaqın digər xalqları ilə təmasda olanlar daha aydın şəkildə hiss etməklə, müəyyən müstəqilliyə malik olduğumuzdan qürur duyuruq. O dövrün Azərbaycan ziyahısı, milli düşüncəli insanı üçün bütün bunlar çox böyük sərvət idi.

Sonrakı dövrlərdə müstəqillik və azadlıq uğrunda mübarizədə bu amillər ciddi rol oynamışdır.

Heydər Əliyevin idarə sisteminin əsasını elmilik, millilik, xalqa güvənərək alt qatın, zəminin hazırlanması, özünütəsdiq, rəsmiləşdirməyə gediş və qanunlaşma təşkil edirdi. O yüksək inkişaf etmiş, regionda və dünyada söz sahibi, müstəqilliyi dönməz və əbədi olan Azərbaycan uğrunda mübarizə aparır və bütün xalqa, gələcək nəsillərə də bunu tövsiyə edirdi.

Maddi rifah halının yaxşılaşdırmağın, milli-mənəvi dirçəlişin başlıca amili ölkənin sosial-siyasi və iqtisadi inkişafından asılıdır ki, bu, bütün dövrlərdə Heydər Əliyevin diqqətində olmuşdur. Heydər Əliyevin Azərbaycandakı

rahbərliyinin birinci mərhələsi, sözün əsl mənasında, sosial-iqtisadi inkişafda dönmüş nöqtəsi oldu. Heydər Əliyev ümumsovet rejimi üçün hakim olan vahid planlaşma, əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı konsepsiyayı qabaqladı. Belə düşünürəm ki, ümummillik liderin hakimiyyətdə olduğu birinci dönmə hələ də lazımı səviyyədə araşdırılmayıb. Çoxları bunu ancaq Azərbaycanın sürətli inkişafı ilə əlaqələndirirlər. Bir tərəfdən bu belədir. Lakin həmin dövrün sürətli inkişafının digər vacib cəhəti Azərbaycanın yeniləşməsi, insanlar arasında milli özünüdərk, vətənpərvərlik hissinin artması amilləri idi. Yəni sürətli inkişaf insan amilinə, sosial münasibətlərə təsir etməyə başladı. Bütün bu proseslər indiki orta və yaşlı nəslin gözləri önündə baş vermişdir. Yüksək inkişaf nəticəsində əhalinin maddi rifahı yaxşılaşdı. Bunun başlıca səbəbi isə aqrar sahəyə diqqətin artırılması, Azərbaycanda ənənəvi təsərrüfat sahəsi sayılan taxılçılıq və maldarlıqla yanaşı, daha gəlirli sahələr olan pambıqçılıq, üzümçülük və tərəvəzçiliyin sürətlə inkişaf etdirilməsi idi. Əgər əvvəlki təsərrüfat sahələri ancaq respublikanın daxili tələbatını ödəməyə xidmət edirdisə, adıçəkilən sahələr daha çox ixrac üçün nəzərdə tutulurdu. Aqrar sahənin gücləndirilməsi ilə yanaşı, beynəlxalq tutuma malik olan yeni sənaye sektoruna böyük önəm verilmişdir. Tədricən Azərbaycan keçmiş SSRİ-nin asılı aqrar əlavəsindən çıxarılaraq inkişaf etmiş sənaye respublikasına çevrilirdi ki, bu da gələcəkdə iqtisadi asılılıqdan azad olmaqla müstəqil inkişafın modeli idi. Bunu o dövrün rəqəmləri də sübut edir. 14 il ərzində respublikada mövcud olan sənaye müəssisələrinin sayı 750-dən 1048-ə çatdırılmış, ölkəmizdə buraxılan 350 adda məhsul dünyanın 65 ölkəsinə ixrac olunmuşdur. Özgə sözlə desək, Azərbaycan 65 ölkədə təmsil olunmuşdur. Bura elm, mədəniyyət və digər sahələri də daxil etsək, məkan daha da genişlənər.

Heydər Əliyevin sosial-iqtisadi siyasətində ucqarlara xüsusi diqqət verilmişdir. Bunun nəticəsində əhalinin əməyə cəlb edilməsi güclənmiş, kəndlilərin həyat şəraiti nəzərə cərpəcaq dərəcədə yaxşılaşmışdır. Məhz belə inkişaf əhalinin maddi gəlirini durmadan artırirdi. Həmin dövrü yaşayanlar yaxşı xatırlayırlar ki, yaraşığı evlərin tikilməsi, şəhər və kəndlərin abadlaşdırılması, bütövlükdə məişətin əsaslı surətdə dəyişməsi bu dövrdə baş vermişdir. Azərbaycan aqrar ölkədən aqrar-sənaye ölkəsinə çevrilməklə SSRİ-də ayrıca bir regionda tam fərqli, yeni iqtisadi model ortaya qoyuldu. Bu "iqtisadiyyatın Heydər Əliyev modeli" – iqtisadi inkişaf və maddi rifah halının yaxşılaşdırılmasının vahid modeli idi. Bu model maddi və mənəvi mədəniyyətimizin yüksəlməsinə ciddi təsir göstərən, milli düşüncəni formalaşdıran mühüm amil idi.

Özgə sözlə desək, 1969-1982-ci illərdə Azərbaycanda yaradılmış sosial-iqtisadi model sonrakı müstəqillik illərində bu sahədə aparılan işlərin baş məşği, maddi sərvətlərin milli zəmində istifadəsinin əsas şərti idi.

Ümummillik liderin hakimiyyətinin ikinci dönmədəki sosial-iqtisadi islahatlar müəyyən fərqli xüsusiyyətlərə malik idi. Düzdür, böyük dövlətçilik təcrübəsi, sosial-iqtisadi islahatlar sahəsindəki bilik və bacarıqlar mövcud idi. La-

kin şərait kəskin surətdə fərqlənirdi. Əgər birinci mərhələdə ittifaq tabeliyində olan bir respublikanı gerilikdən irəliyə aparmaq gərək idisə, indi kaosun hökm sürdüyü, ərazisinin bir hissəsi işğal edilmiş, iqtisadiyyatı dağılmış, insanları maddi və mənəvi cəhətdən sarsılmış bir ölkənin müstəqilliyini qorumaq, dağılmanın qarşısını alıb durğunluğa, oradan sabitləşməyə və hətərəfli inkişafa nail olmaq başlıca amil idi.

Bu məsələdə Heydər Əliyevin 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan MR Ali Məclisinə sədrlik etdiyi zaman apardığı islahatların və quruculuq işlərinin böyük təsiri oldu. Sonrakı mərhələdə Azərbaycanda aparılan işlərin müəyyən hissəsi burada həyata keçirilmişdir.

Heydər Əliyevin müstəqillik dövründəki sosial-iqtisadi siyasətini ayrı-ayrı araşdırıcılar müxtəlif istiqamətlərdə öyrənmiş və şərh etmişlər. Bizə belə gəlir ki, hakimiyyətə qayıdışın ilk mərhələsində qarşıda duran başlıca vəzifə ölkədəki kaosu, ayrı-ayrı qruplaşmaları, hərbi-siyasi təbəzibliyi, xalqın ümid-sizliyini aradan qaldırmaq, xarici hərbi müdaxilənin qarşısını almaq, ölkədə sabitliyi təmin etməklə vətəndaş həmrəyliyinə nail olmaq, dağılmış sosial-iqtisadi şəbəkəni bərpa etməklə problemlərin beynəlxalq səviyyədə həllinə nail olmaq idi. Tarixi hadisələri, sosial-siyasi münasibətləri təhlil edərək bu dövrün 1993-cü ildən, hakimiyyətə yenidən qayıdış dövründən, noyabr 1995-ci il Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edildiyi dövrə qədər olduğunu söyləmək olar. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbulu ilə bağlı akademik Rəhim Mehdiyev "Azərbaycan: qloballaşma dövrünün tələbləri" əsərində yazır: "1995-ci ilin noyabrında ümumxalq referendumunda qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası ölkədə yeni iqtisadi sistemə keçidim hüquqi əsası oldu. Həmin tarixdən Azərbaycanın iqtisadi həyatında yeni mərhələ başlayır. Həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasət qısa müddət ərzində iqtisadiyyatda əsaslı dəyişiklikliyə səbəb oldu. Bütöçə kəsmi ümumi daxili məhsulun 1-2% səviyyəsinə endirildi, 1996-cı ildə makroiqtisadi sabitliyə nail olundu. 1997-ci ildən başlayaraq dinamik iqtisadi inkişafı təmin etmək mümkün olmuşdur. Beləliklə, 1996-cı ildə ümumi daxili məhsulun artım surəti 1,3%, 1997-ci ildə 5,8%, 1998-2003-cü illərdə orta hesabla 10% təşkil etmişdir. Bu dövr əsrin müqaviləsinin (1994-cü il 20 sentyabr) bağlanması ilə Azərbaycanın mərhələli və ardıcıl inkişafının həyata keçirilməsinin əsası qoyulmuş olur".

Təbii ki, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında aparılan məqsədyönlü xarici siyasət ciddi rol oynamışdır. O dövrü xarakterizə edərək ümummillə lider deyir: "Biz respublikamızda hüquqi-demokratik dövlət qurmaq yolu ilə gedirik. Bu, dövlət quruculuğunda, siyasi sahədə strateji yolumuzdur. Bununla çox sıx əlaqədə olan ikinci sahə iqtisadiyyatın demokratik yollarla idarə edilməsidir, yəni iqtisadiyyatda demokratik islahatlar aparılması, bazar iqtisadiyyatı yoludur. Bütün bunlar kompleks şəkildə respublikamızı gələcəyə aparan yollar, istiqamətlərdir".

Ölkəmizin sosial, milli və mənəvi cəhətdən inkişafı onun iqtisadi inkişaf səviyyəsindən ciddi şəkildə asılıdır. İqtisadi cəhətdən zəif olan ölkədə sosial və-

ziyyətin yaxşılaşdırılması, milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması və təbliği lazımı səviyyədə ola bilməz. Məhz yüksək iqtisadi inkişaf nəticəsində xalqın güzəranı yaxşılaşdırılmış, yoxsulluq həddi minimum səviyyəyə endirilmiş, milli-mədəni irsimizin öyrənilməsi, qorunub saxlanması və beynəlxalq aləmdə təbliği ilə əlaqəli böyük müvəffəqiyyətlər əldə edilmişdir. İnkişaf dinamikasını, zəngin potensialını nəzərə alaraq yaxın perspektivdə ölkəmizin daha da güclü inkişaf edəcəyi reallıq olmaqla bizə böyük ümidlər verir. Hazırda iqtisadi inkişaf sürəti baxımından Azərbaycan Respublikası dünyada analoqu olmayan parametrlərinə görə inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisə olunmaqla onlarla arasında olan fərqi azaltmaqdadır. Möhkəm iqtisadi təməl əhalinin sosial-rifah halının daha da yaxşılaşdırılması üçün geniş perspektivlər açmışdır.

Beləliklə, iqtisadi inkişafın tarixdə analoqu olmayan Azərbaycan modelinin formalaşması nəticəsində gələcəkdə Azərbaycanın sosial-iqtisadi, milli-mənəvi tərəqqisi tarixi reallıqdır. Yaradılmış möhkəm iqtisadi təməl siyasi, sosial-mədəni proseslərə dinamizm verir və Azərbaycanın özünün dünya miqyasında təsdiq edilməsinə imkan yaradır.

Sürətli iqtisadi inkişaf Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə diqqət mərkəzində olmasını təmin etmişdir. Bütün dünyanı sarsıdan qlobal böhran zamanı ölkəmizdə iqtisadi artım sürətinin 9,3% səviyyəsində olması Azərbaycanın milli-iqtisadi inkişaf siyasətinin perspektivli və uğurlu olduğunu əyani şəkildə sübut etdi. Belə uğurların səbəblərindən bəhs edərək ölkə prezidenti İlham Əliyev deyir: "İstehlak qiymətlərinin aşağı salınmasının vacibliyi və inflyasiyaya nəzarət; milli bankların dəstəklənməsi də daxil olmaqla maliyyə monitorinqi, kreditlərə və faiz dərəcələrinə nəzarət; təkcə neft sektoruna deyil, real iqtisadiyyata daimi sərmayə axımının təmin edilməsi; sosial öhdəliklərin qatıyyətlə yerinə yetirilməsinə yönəldilmiş siyasət; sənaye müəssisələrinin fəaliyyət istiqamətinin daxili bazara yönəldilməsi; ərzaq təhlükəsizliyi probleminə daimi nəzarət və sair". Deməli, əldə edilmiş müvəffəqiyyətlər söylənilənlərin həyata keçirilməsi, özgə sözlə desək, Heydər Əliyev siyasətinin uğurlu və şəraitə uyğun şəkildə davam etdirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur. Azərbaycanda iqtisadi islahatların Heydər Əliyev metodu əsasında modernləşdirilməsi, həmçinin bazar iqtisadiyyatına keçid üçün seçilmiş yol ölkənin iqtisadi modelinin yaradılmasında həlledici rolə malikdir. Bu yolun əsasını islahatların elmi və hüquqi cəhətdən təşkili, bazar iqtisadiyyatına keçid konsepsiyasının başlıca amili olan mülkiyyətin özəlləşdirilməsi, iqtisadiyyatın dövlətin inhisarından azad edilməsi, şəxsi mülkiyyət hüququnun formalaşması əsasında azad sahibkarlığın yaranması təşkil edir. Aqrar islahatların həyata keçirilməsi və ölkənin inkişafına xarici investisiyaların cəlb olunması Azərbaycanın zəngin karbohidrogen ehtiyatlarının öyrənilməsi və ondan səmərəli surətdə istifadə edilməsini qarşıya qoyur. Yeni inkişaf modeli inkişafın yüksək dinamikasını təmin etməyə yönəldilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyev tərəfindən daha da inkişaf etdirilən strateji kurs Azərbaycanı qlobal zir-

valərə doğru gedən ölkələr qrupunda öncül mövqeyə çıxarmışdır. Ölkənin inkişaf səviyyəsində ciddi kəmiyyət və keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermiş və verməkdə davam edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev demişdir: “Ümummilli lider Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycan beynəlxalq təcriddən çıxdı. Bu gün Azərbaycan beynəlxalq aləmdə çox görkəmli yer tutur, beynəlxalq təşkilatların üzvüdür, onlarda fəal iştirak edir. Bütün dövlətlər tərəfindən tanınır. Azərbaycanın böyük hörməti var. Artıq demək olar ki, regional məsələlərdə Azərbaycanın sözü həlledici sözdür. Azərbaycanın iştirakı olmadan bölgədə heç bir regional layihə həyata keçirilə bilməz. Beləliklə, Azərbaycan region üçün mərkəzə çevrilə bilər. Bizim nüfuzumuz artır, gücümüz artır. Bu, bizə imkan verəcək ki, qarşımızda duran bütün məsələləri öz xeyrimizə həll edək. Bütün bunlar Heydər Əliyevin xidmətləridir”.

Biz milli-mənəvi dəyərlərimizə Heydər Əliyevin verdiyi böyük önəm heç vaxt unutmamalıyıq: “Hər xalqın öz adət-ənənəsi var, öz milli-mənəvi və dini dəyərləri var. Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizlə, öz dini dəyərlərimizlə, adət-ənənələrimizlə fəxr edirik”.